

Nyhetsbrev från Bryssel

Januari 2021

1. EU-krönikan 2. Ålänning i Bryssel 3. Brexit 4. Klimatpakten 5. Nytt år - nytt ordförandeskap i rådet 6. EU:s finansieringsmetoder
7. EU:s vaccinsamordning

1. EU-krönikan

När Corona-krisen slog till mot Europa var det mycket som gick ordentligt åt skogen. Istället för att samarbeta och ta ett gemensamt grepp om situationen började EU-länderna i panik stänga gränser och viktiga varuflöden begränsades. På Åland såg vi också de besvärliga konsekvenserna av det här. Sakta men säkert har det dock visat sig att det finns vissa fördelar med att koordinera och samarbeta om vi faktiskt ska kunna klara av att hantera ett virus som uppenbarligen inte bryr sig ett dugg om staters gränser. EU:s gemensamma vaccininköp är ett bra exempel på just ett sådant samarbete. Tack vare gemensamma inköp och godkännandeprocesser kan alla EU:s medborgare få tillgång till ordentligt testade vacciner till ett bra pris. Det var dock långt ifrån självklart att det skulle bli så.

När svininfluensan var aktuell fanns det ingen gemensam strategi för vacciner i EU. Vilket var alldeles utmärkt, för vaccintillverkarna i alla fall. För resten av oss var det mer problematiskt. Europas länder konkurrerade sinsemellan om att få tag i vaccin så snart som möjligt och de stora läkemedelsbolagen lyckades skickligt spela ut länderna mot varandra för att få upp priserna. Även tillgången till vaccin blev ojämn. Vissa länder köpte i panik in allt för många doser medan andra blev utan. Det var nära att historien skulle komma att upprepa sig med Coronavaccinet. I somras gick fyra, stora EU-länder samman för att försäkra sig om att få tillgång till vaccin snabbt. Små länder försökte förgäves få vara med i vaccinpakten men utan framgång. Frågan lyftes därför till EU-kommissionen som såg till att det togs ett gemensamt grepp om vaccininköpen. För oss som är beroende av ett litet lands vaccininköp kan vi vara glada för det här. Finland skulle knappast ha ett speciellt bra förhandlingsläge om de stod ensamma mot vaccintillverkarna i konkurrens med andra, mycket större stater.

I skrivande stund pågår det en debatt i flera länder kring hur effektiv EU:s strategi varit och det finns säkert fog för kritik. En sak är dock tydlig, för oss på Åland är en gemensam EU-strategi väldigt viktig.

Mer information om bland annat EU:s vaccinsamordning kan du hitta i det första nyhetsbrevet för året. Coronaläget i Bryssel ser i skrivande stund bättre ut än på länge men faran är långt ifrån över och vi lever fortfarande under hårda restriktioner. Arbetet vid EU:s institutioner har däremot satt i gång på allvar igen så även om det är jobb hemifrån som gäller finns det mycket att göra.

Trevlig början på året från ett regntungt Bryssel, hoppas ni har bättre skidföre där hemma!

Anton Nilsson
Landskapsregeringens representant till EU

2. Ålänning i Bryssel – Marika Ahl

❖ Vem är du och var kommer du från?

Jag heter Marika Ahl, en livsglad ung övre medelålders kvinna.

- Född 1963 i Sverige, Stockholm
- 1974 flyttade jag med mina föräldrar till Vasa, Finland
- 1983 flyttade jag till Mariehamn, Åland
- 1.12.2018 flyttade jag till Bryssel

❖ Vad gör du i Bryssel och hur hamnade du här?

Jag arbetar som "Translation Secretary" på Svenska enheten på rådet. Jag har en väninna som arbetat på rådet länge och vi pratade om jag skulle söka under många års tid och plötsligt dök det här jobbet upp, jag sökte och fick det. Jag kan nämna att jag inte ångrat det beslutet en sekund, jag trivs på rådet, i Bryssel och med den härliga blandningen av kulturer i Bryssel samt närheten till världen runtomkring.

❖ Mest intressant i EU just nu?

Mest intressant inom EU just nu är och har varit Brexit hanteringen.

❖ Hur har du hanterat vardagen under pandemin?

Tack vare att vi periodvis kunnat distansarbete från våra hemländer så har vardagen under pandemin underlättats. Vi i vår enhet har kontinuerliga både kaffeträffar och möten via webben. Önskar dock att vi under detta år kan återgå något så när till det normala, längtan är stor.

❖ Något bra boktips på vägen?

Just nu läser jag "Tatueraren i Auschwitz" av Heather Morris från 2019 (kanske inte så uppiggande i dessa tider men intressant). Andra boktips är "Den sista migrationen" av Charlotte McConaghy från 2020 och "Jag kan ha fel och andra visdomar från mitt liv som buddhistmunk" av Björn Natthiko Lind.

3. Brexit

På julafton 2020 nådde EU:s och Storbritanniens förhandlare samförstånd kring hur parternas framtida förhållande och samarbete skulle se ut efter årsskiftet. Överenskommelserna berörde bland annat områden som handel, fiske, kärnkraft, säkerhet och Nordirlands särställning.

Vad gäller handelsavtalet så kommer handeln i princip kunna fortsätta utan tullar eller import-/exportkvoter. Den största skillnaden är att Storbritannien (med Nordirland som undantag) inte längre är en del av EU:s interna marknad vilket innebär att brittiska företag (borträknat Nordirländska företag) inte längre har samma skyldighet att följa EU:s produktstandarder. Till följd av detta kommer brittiska företag som vill handla med EU behöva genomgå fler kontroller och deras byråkrati kommer öka. EU:s stränga regelverk kring t.ex. djurprodukter innebär även att dessa brittiska produkter inte kan exporteras. Även fisket var en viktig fråga för båda parter under förhandlingarna. Slutsatsen blev att Storbritannien under de kommande 5-6 åren får kontroll över en större andel av fisken i sina vatten. Efter 2026 kan Storbritannien välja att kasta ut europeiska fiskebåtar från sina vatten, men i gengäld kan tullar införas på brittisk fisk. Handelsavtalet är dock inte skrivet i sten för all framtid. Både EU och Storbritannien bör följa exempelvis gemensamma regler kring sociala rättigheter eller miljövård, annars kan införandet av tullar bli aktuellt.

Vad gäller brittiska servicetjänster (t.ex. bank- och redovisningsföretag) är det inte längre fritt fram att etablera sin verksamhet i EU och vice versa. Yrkeskvalifikationer för vissa yrken, exempelvis läkare, kommer heller inte automatiskt att erkännas om den erhållits på "fel" sida av kanalen. Också resmöjligheterna kommer att begränsas. En brittisk medborgare måste söka visum efter 90-dagar i EU, djurpass kommer inte längre gälla för resor mellan Storbritannien och EU, EU:s hälsoförsäkringskort kommer endast gälla tills de går ut och roaming-kostnader vid dataanvändning kan tillkomma. Med andra ord sådant var och en måste tänka på innan man reser till Storbritannien.

Storbritannien kommer heller inte lyda under EU-domstolen i framtiden, vilket innebär att det behöver inrättas en neutral domstol för att hantera framtida konflikter mellan Storbritannien och EU. Storbritannien har heller inte längre tillgång till EU:s databaser även om visst samarbete säkerligen kommer förekomma. De avsåg sig också medlemskapet i Europol, EU:s byrå för samarbete inom brottsbekämpning, men de kommer även här ha någon form av närvaro vid dess högkvarter. Också Erasmus, möjligheten till fritt utbyte i Europa, kommer att upphöra för brittiska studeranden.

Det är dock värt att beakta att Nordirland som formellt sett är en del av Storbritannien kommer att hantera Brexit annorlunda än resterande Storbritannien. Nordirland kan nämligen inte införa gränskontroller/tullgränser till Irland, en EU-medlem, baserat på tidigare fredsavtal mellan parterna. Nordirland kommer därför fortfarande vara en del av EU:s skatt- och tullunion, den inre marknaden, fortsätta samarbetet kring Erasmus och samtidigt handla fritt med Storbritannien.

Här kan man hitta avtalet kring [handel](#), [informationshantering](#) och [kärnkraft](#). [Här](#) hittas "Nordirlandsprotokollet" som reglerar Nordirlands särställning. [Här](#) kan man även lyssna på Anton Nilssons intervju med Ålands radio gällande Brexitavtalet.

4. Klimatpakten

I mitten av december lanserades ett av kommissionens gröna initiativ – den europeiska klimatpakten. Klimatpakten är en del av den europeiska gröna given, EU:s tillväxtstrategi, och kommer fungera jämsides kommissionens övriga åtaganden. Kort sagt fokuserar klimatpakten främst på medborgardeltagande och kommer utgöra ett forum för att sprida kunskap om klimatförändringar och gynna gröna samarbeten aktörer emellan. Klimatpaktens målsättning är att informera, engagera och stötta aktörer i sitt klimatarbete. De har exempelvis ett ambassadörssystem där individer kan leda genom exempel och agera länk mellan kommissionen och civilsamhället.

Lanseringseventet för klimatpakten fungerade huvudsakligen som en frågestund där Frans Timmerman, kommissionären ansvarig för den gröna given, svarade på frågor från allmänheten och ambassadörerna. Frågorna berörde allt från globalt ledarskap till hur man motiverar företag samt skapar hållbar lagstiftning och gröna återhämtningsplaner efter Covid-19 pandemin. De informerade även om ett samarbetsinitiativ mellan klimatpakten och "Count Us In" där man vill gå samman för att inspirera medborgare och samhällen i hela Europa att vidta praktiska åtgärder för att minska koldioxidföroreningar. Detta ska ske genom praktiska åtgärder/förändringar som spelar roll i vårt dagliga liv. [Här](#) kan man läsa mer om hur man deltar i samarbetet. Flera aktörer, exempelvis kommuner och företag, offentliggjorde även sina klimat-/miljölöften i samband med lanseringen av klimatpakten.

Här hittas mer information om [klimatpakten](#) samt [ambassadörskapet](#).

5. Nytt år - nytt ordförandeskap i rådet

Ministerrådet (eller kort och gott rådet) som styrs av olika sammansättningar av medlemsstaternas stats- och regeringschefer har ett roterande ordförandeskap. Ordförandeskapet roterar mellan EU:s medlemsländer var sjätte månad och under den här halvårsperioden leder ordförandeskapet möten på alla nivåer i rådet och bidrar till kontinuitet.

För att ytterligare förbättra kontinuiteten i rådets arbete samarbetar medlemsländerna som ska inneha ordförandeskapet i grupper om tre, en så kallad trio. Trion sätter upp långsiktiga mål och utarbetar en gemensam agenda med de ämnen och viktiga frågor som rådet kommer att ta upp under en 18-månadersperiod. Utifrån det gemensamma ramverket skapar sen vardera ordförandeskap sina egna målsättningar. Den nuvarande trion består av Tyskland, Portugal och Slovenien. Vid årsskiftet tog Portugal över ordförandeskapet från Tyskland.

Det portugisiska ordförandeskapet har valt att fokusera på fem huvudområden som är i linje med EU:s övriga planer. Dessa är att stärka Europas motståndskraft, främja förtroendet för den europeiska sociala modellen, främja en hållbar återhämtning, påskynda en rättvis och inkluderande digital omställning, stärka EU:s roll i världen och se till att EU bygger på öppenhet och multilateralism. Det portugisiska ordförandeskapet prioriterar genomgående återhämtningsarbetet efter Covid-19.

[Här](#) kan man läsa mer om det nya ordförandeskapets prioriteringar.

6. EU:s finansieringsmetoder

Det ekonomiska samarbetet inom Europa går långt tillbaks i tiden. Redan då EU:s företrädare (europeiska kol- och stålunionen) inrättades så var en av målsättningarna ekonomiskt samarbete och integration, främst för att parter som har nytta av varandra sällan krigar. Idag kan man säga att EU:s ekonomiska samarbete blivit mer politiskt och att EU-finansiering främst fungerar som morot för att motivera aktörer att ta upp projekt som gynnar Europa och EU:s målsättningar. Syftet med EU-finansiering är exempelvis ofta att investera i skapande av arbetstillfällen, regional jämlikhet samt en hållbar och hälsosam europeisk ekonomi och miljö.

Man kan säga att EU finansierar verksamhet både direkt och indirekt beroende på om det är kommissionen eller medlemsstaterna som förvaltar finansieringen. Kommissionen förvaltar finansiering som ges som bidrag, lån och garantier (direkt finansiering) medan medlemsstaten förvaltar stödfinansiering (indirekt finansiering). Projekt betalas dock sällan till 100 % av EU utan man kan se det som en kompletterande delfinansiering.

Bidrag ges främst till organisationer men emellanåt till enskilda individer som driver specifika projekt som på något vis bidrar till EU:s målsättningar. Det finns tillgängliga bidrag inom allt från forskning till humanitärt bistånd. Kommissionen utannonserar ofta sina bidrag i omgångar, [här](#) kan man söka vilka EU-bidrag som finns efter ämne. EU erbjuder även lån, garantier och riskkapital som bidrar till EU:s strategier och program, exempelvis lån till företag som vill investera i relevant forskning och innovation. EU ställer också garantier för att hjälpa mottagarna att enklare få lån eller få lån till bättre villkor från banker och andra långivare.

Stöd å sin sida förvaltas av medlemsstaten eller regionala myndigheter. Stöden kommer från Europeiska struktur- och investeringsfonderna, vilket är paraplytermen för främst fem underliggande fonder. Dessa är Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF, medel för regional och stadsutveckling), Europeiska socialfonden (ESF, medel för social integration), Sammanhållningsfonden (CF, ekonomiskt stöd för mindre utvecklade regioner), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu, jordbruksstöd till bönder) samt Europeiska havs- och fiskerifonden (EMFF). Alla EU-regioner kan dra nytta av ERUF och ESF, det är dock bara mindre utvecklade regioner som kan få stöd från CF. Gemensamt omfattar ovanstående fonderna omkring 50 % av EU:s totala budget.

På Åland är främst Landsbygdsutvecklingsprogrammet, Europeiska havs- och fiskerifonden, Ålands strukturfondsprogram samt Interreg-programmet Cental Baltic aktuellt. Det är näringsavdelningen på landskapsregeringen som förvaltar dessa fonder.

[Här](#) kan man läsa mer om landskapsregeringens förvaltning av fonderna.

7. EU:s vaccinsamordning

Nu har Coronavaccinationerna påbörjats på flera håll i Europa. Även om det är medlemsstaterna som ansvarar för de nationella vaccineringsstrategierna och de faktiska vaccinationerna så har EU spelat en stor roll i vaccinanskaffandet.

EU har investerat i utvecklandet av flertalet olika vacciner för att öka sannolikheten att fler av dem ska godkännas av EMA (den europeiska läkemedelsmyndigheten). Det är EMA som avgör huruvida läkemedel får marknadsföras inom EU eller inte. I skrivande stund har två av de vacciner EU investerat i godkänts, BioNTech & Pfizer och Moderna. Det är som sagt de enskilda medlemsstaterna som ansvarar för de nationella vaccinationerna, men EU ansvarar för övervakningen av vaccinernas säkerhet och effektivitet. EU har också en egen vaccinstrategi som är godkänd av alla medlemsstater. Strategin stadgar att alla medlemsstater kommer att ha tillgång till Coronavaccin samtidigt och distributionen kommer att ske enligt per capita-basis för att säkerställa rättvis tillgång.

Vaccinerna finansieras till stor del av ett av EU:s nödinstrument (ESI). I praktiken fungerar finansieringen från nödinstrumentet som en handpenning för framställning och säkrandet av vaccin som medlemsstaterna i sin tur köper. I vanliga fall är nämligen vaccinframställning en lång och komplex process som kan ta upp mot 10 år. Det brådskande behovet och det faktum att bland annat EU:s medlemsstater gått samman för att finansiera framställningen har lett till att processen gått ovanligt snabbt. Exakta tidsplaner kring vaccinationerna är dock ännu oklara och beror till stor del på medlemsstaternas nationella planer samt huruvida ytterligare vacciner godkänns av EMA.

[Här](#) hittas EU:s vaccinstrategi.

Decembers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om bland annat offentliga samråd, "Regions 4EU Recovery", Brexit, återhämtningsfonden och EU:s budget samt EU:s industristrategi!

Novembers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om bland annat den gemensamma jordbrukspolitiken, nya planen för en cirkulär ekonomi, jämställdhetsarbetet i EU, LGBTIQ-strategin och hälsounionen!

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel.
Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan.
Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

Ni når oss via:

anton.nilsson@formin.fi & heidi.eriksson@formin.fi